

DOI: <https://doi.org/10.15407/ingedu2020.53.431>

УДК 167.7:005.336.4]:33.054.22

JEL: A13, D31, H42, I31, I38, J17

Гевлич Л.Л., кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2825-1528>
e-mail: Hevlich.hll@donnu.edu.ua

Гевлич І.Г., кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-статистики
та економічної кібернетики
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2282-0512>
e-mail: Hevlich.hll@donnu.edu.ua

ДОСВІД ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ БАЗОВОГО ДОХОДУ

Концепція базового доходу є ідеєю, яку розвивають філософи, економісти, політики. Численні локальні експерименти із впровадження часткового базового доходу відбувалися у різних країнах світу. Але при цьому теоретичні пошуки та практичні експерименти здійснювалися відокремлено, без розгляду доцільності останніх та узагальнення їхніх результатів. Однак з точки зору перспектив практичного впровадження ідеї безумовного базового доходу у світі найцікавішим якраз є підтвердження чи спростування теоретичних досліджень емпіричним шляхом. Метою статті є узагальнення результатів експериментів із впровадження концепції базового доходу з точки зору подальшого розвитку теоретичних досліджень у цій галузі. У роботі докладно розглянуті умови проведення методика найбільш масових пілотних заходів із впровадження базового доходу у США (Нью-Джерсі, Пенсильванія, Північна Кароліна, Айова, Сіетл, Денвер, Індіана), Канаді (Манітоба), Намібії (Отживеро-Омитара), Уганді, Індії (Мадх'я-Прадеш), Фінляндії, та узагальнені їх результати. За результатами дослідження зроблені такі висновки: базовий дохід може розглядатися як дієвий інструмент боротьби з бідністю; експерименти проде-

Гевлич Л.Л., Гевлич І.Г.

монстрували збереження трудової активності при наявності базового доходу; покращення соціальних показників є серйозним та довгостроковим у порівнянні із економічними досягненнями; краще реагують на впровадження безумовного доходу групи із доходом на межі бідності та представники молодого покоління; продовження експериментів визначається не досягнутими результатами, а політичною волею організаторів; виходячи із умов та масштабів пілотів пряма екстраполяція їх результатів на майбутнє неможлива. Для вирішення зазначеної проблеми пропонується використання засобів чисельного моделювання. Ідентифікація факторів впливу для побудови чисельної моделі експерименту з упровадження базового доходу буде напрямом подальших досліджень.

Ключові слова: базовий дохід, безумовний дохід, експеримент, пілотні заходи, соціально-економічні результати.

Hevlych L., Hevlych I.

EXPERIENCE OF PRACTICAL IMPLEMENTATION OF THE BASIC INCOME CONCEPT

The concept of basic income is an idea developed by philosophers, economists, and politicians. Numerous local experiments on the introduction of partial basic income have taken place around the world. But theoretical searches and practical experiments were carried out separately, without considering the expediency of the latter and generalizing their results. However, from the perspective of the practical implementation of the idea of unconditional basic income in the world, the most interesting is to confirm or refute the theoretical studies empirically. The purpose of the article is to summarize the results of experiments on the implementation of the concept of basic income in terms of further development of theoretical research in this field. The paper discusses in detail the conditions, the methodology of the most popular pilots to implement basic income in the USA (The New Jersey, Pennsylvania, North Carolina, Iowa, Seattle, Denver, Indiana), Canada (Manitoba), Namibia (Otjivvero, Omitara), Uganda, India (Madhya Pradesh), Finland and their generalized results. The study concludes that basic income can be seen as an effective tool to combat poverty; the experiments demonstrated the preservation of labor activity in the presence of basic income; improving social performance is serious and long-lasting compared to economic achievement; better respond to the introduction of unconditional income for the income group and the younger generation; the continuation of experiments is determined not by the results achieved, but by the politi-

cal will of the organizers; based on the conditions and scales of pilots, direct extrapolation of their results to the future is impossible. Numerical modeling tools are proposed to solve this problem. Identifying the impact factors to build a mathematical model of the base income experiment will be a direction for further research.

Keywords: *basic income, unconditional income, experiment, pilot activities, socio-economic results.*

Постановка проблеми. Сучасні дослідники широко використовують експериментальні методи не тільки в природничих науках, а й в економіці. Саме пілотні експерименти з впровадження певних економічних умов, моделей та механізмів у локальних умовах (окремих галузях економіки, регіонах тощо) дозволяють перевірити теоретичні висновки практикою і досягти економії фінансових ресурсів та часу за рахунок узагальнення результатів пілотів. Підтвердженням значення експериментів в економіці є присудження у 2019 р. премії Шведського національного банку пам'яті Альфреда Нобеля з економіки Абхіджіту Банерджі, Естер Дюфло та Майклу Кремеру за «експериментальний підхід до боротьби з глобальною бідністю» [11].

Особливо важливими є експерименти в поведінковій економіці – при дослідженні впливу психологічних факторів на рішення людей у різноманітних економічних ситуаціях. Це безпосередньо стосується концепції базового доходу – ідеї, яку починаючи з XVI ст. пропонують філософи-гуманісти як засіб вирішення проблеми нужденності в усьому світі. Результати численних локальних експериментів із впровадження часткового базового доходу, що відбувалися останні п'ятдесят років у різних країнах світу, могли оцінюватися як з точки зору економічної доцільності, так і з позиції соціальних наслідків. Але при цьому теоретичні пошуки та практичні експерименти здійснювалися відокремлено, без розгляду доцільності останніх та узагальнення їхніх результатів. Тому дослідження взаємозв'язку теорії і практики безумовного доходу є цікавим ракурсом, здатним спрогнозувати перспективи подальшого застосування даної концепції у світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея базового доходу розглядалася з точки зору практичного впровадження філософами, економістами, політиками. У 1986 р. було створено BIEN (Basic Income European Network, нині – Basic Income Earth Network) як майданчик для дискусії про аргументи та проблеми стосовно базового доходу як ідеї, інституції та практики публічної

політики [1]. Однак у поле наукової дискусії питання базового доходу потрапляли не так часто, як у медіапростір. Серед вітчизняних науковців питання базового доходу розглядали, окрім авторів, С. Гончарова, А. Гончаров, О. Длугопольський, Т. Длугопольська, О. Зіскін, О. Корчинська, Д. Новіков, О. Пищуліна, Т. Тучак [14–21]. При цьому більшість дослідників зосереджувалося на аргументах за чи проти самої концепції, і лише О. Длугопольський, Т. Длугопольська та О. Пищуліна навели інформацію про експерименти із впровадження ідеї базового доходу, не узагальнюючи при цьому їхніх результатів. Однак з точки зору перспектив практичного впровадження ідеї безумовного базового доходу у світі, найцікавішим якраз є підтвердження чи спростування теоретичних висновків емпіричним шляхом. Тому узагальнення результатів експериментів може надати інформацію щодо подальшого розвитку теоретичних досліджень з питань базового доходу.

Метою статті є узагальнення результатів експериментів із впровадження концепції базового доходу з точки зору подальшого розвитку теоретичних досліджень у цій галузі.

Виклад основних результатів дослідження. У світовій історії було багато соціальних програм, що могли бути інтерпретовані як елементи базового доходу, але з урахуванням дотримання єдиних правил організації та збору результатів вважаємо за доцільне зосередитися на шести пілотах (див. табл. 1). При цьому в якості різновиду часткового базового доходу розглядався і негативний податок на прибуток, коли родині при відсутності зайнятості працездатних членів сплачується грант певного розміру, що скорочується у визначеній пропорції при зростанні доходів від зайнятості членів родини.

США в рамках базового доходу провели чотири експерименти з негативного податку на прибуток:

1) експеримент із негативного податку на прибуток в Нью-Джерсі (Пенсильванія) у 1968–1972 рр. (1216 осіб на початку експерименту та 983 осіб до його завершення);

2) експеримент із підтримання сільського доходу в сільській частині Айови та Північної Кароліни у 1970–1972 рр. (809 осіб на початку експерименту та 729 осіб до його завершення);

3) експеримент із підтримання доходів у Сіетлі та Денвері у 1970–1976 рр. (понад 4800 людей);

4) експеримент з підтримання доходів у Гері (Індіана) у 1971–1974 рр. (1799 переважно афроамериканських родин на початку експерименту і 967 родин до його завершення).

Таблиця 1

Експерименти із впровадження безумовного доходу у світі

Місце проведення	Період проведення	Позитивні економічні результати	Позитивні соціальні результати	Негативні результати
1	2	3	4	5
1. Нью-Джерсі, Пенсильванія, Північна Кароліна, Айова, Сіетл, Денвер, Індіана (США)	1968–1976	Зростання якості та вартості робочої сили, збереження економічної активності населення	Зниження рівня бідності, поведінкових проблем, злочинності, збільшення уваги молоді до освіти	Збільшення рівня розлучень, відсутність впливу на дорослих та забезпечених членів громади
2. Манітоба (Канада)	1974–1979	Зростання якості та вартості робочої сили, збереження економічної активності населення	Відсутність мотивації до безробіття, зменшений виробничий травматизм, сімейне насильство, випадки госпіталізації, збільшений час, що матері присвятили дітям, підлітки – освіті	Результати не були узагальнені та використані, продемонстрована залежність долі експерименту від політичної волі організаторів
3. Омітара, Отживеро (Намібія)	2008–2012	Збільшення економічної активності, розвиток ринку товарів, медичних послуг, інвестицій, розвиток власного бізнесу	Зниження рівня нужденності, злочинності, зростання відвідуваності шкіл, поліпшення стану здоров'я, зростання соціальної активності, вирішення проблеми гендерної нерівності	Міграція населення до місця отримання грантів, відсутність серйозних структурних змін після закінчення експерименту

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
4. Уганда	2008–2012	Збільшення економічної активності, вартості бізнес-активів, створення власних підприємств, розширення ринку праці	Формування мотивації до більш вигідної кар'єри, зростання кооперації	Зникнення позитивного економічного ефекту після закінчення експерименту
5. Мадх'я-Прадеш (Індія)	2010–2013	Зростання заощаджень, економічної активності населення, збільшення продуктивності праці, доходності бізнесу, розвитку власного господарства та малого бізнесу	Зростання фінансової грамотності, відсутність нераціональних витрат, поліпшення стану житла, харчування, здоров'я, освіти, більш широке включення людей з інвалідністю у суспільне життя	Погіршення економічних показників після закінчення експерименту
6. Фінляндія	2017–2019	Не оголошені	Зменшення проблем зі здоров'ям, зростання впевненості у майбутньому, можливості впливу на суспільні проблеми, задоволення життям та довіри до людей	Неможливість оцінки впливу на громаду і реакції ринків, відсутнє підвищення рівня оплачуваної зайнятості для учасників

Узагальнено авторами на основі джерел: [2; 3; 5–10; 12–13].

Основною метою цих експериментів було виявлення впливу безумовного доходу на зайнятість. Порівняння із контрольною групою відбувалося за трьома категоріями: чоловіки, жінки та самотні матері. Узагальнюючі дослідження показали зменшення часу роботи для чоловіків від 5% до 7,9%, для дружин – від 0% до 27%, для самотніх матерів – від 15% до 30%. Це здається не-

гативним результатом, але Карл Відерквіст у своїй роботі [13] обґрунтовує вплив на показники методів дослідження та узагальнення результатів таким чином:

– оскільки учасники експерименту представляли невеликий прошарок населення з доходами біля межі бідності, їхня реакція значно більша, ніж реакція всієї робочої сили. За результатами комп'ютерного моделювання скорочення роботи у відповідь на базовий дохід складатиме зменшення робочого часу на 1,6%;

– дані не включають відповіді на попит, який прогнозовано призведе до підвищення заробітної плати та часткової зміни ефекту скорочення роботи, бо зниження пропозиції робочої сили з причини базового доходу підвищує заробітну плату з низьким рівнем кваліфікації;

– дані неправильно трактувалися, зокрема, щодо часу на навчання чи пошук роботи;

– скорочення часу роботи експериментальної групи було відносним зменшенням порівняно з контрольною групою.

Водночас зміни показників якості життя за результатами даних експериментів були обнадійливими: зросла відвідуваність початкової школи, час перебування в школі підлітків, покращився харчовий вміст раціону, спостерігалось зниження домашнього насильства та кількості психічних розладів. В експериментальній групі у порівнянні із контрольною був виявлений більш високий рівень розлучень, однак, це могло бути проявом тенденції позбавлення фінансової залежності жінок від чоловіків. При цьому найбільшому впливу піддавалися молодші на момент експерименту члени громади, а на тих, хто не відчував нужденності, експеримент не вплинув.

Mincome був експериментальним проектом із гарантованим річним доходом, що проводився у Манітобі (Канада) з 1974 по 1979 рр. та фінансувався спільно урядом провінції Манітоба та федеральним урядом Канади. Метою експерименту була оцінка соціального впливу гарантованого безумовного доходу на трудову поведінку реципієнтів. Пілот включав рандомізоване контрольоване дослідження у містах Вінніпег, Дофін та сільській місцевості Манітоба, які випадковим чином розподілили домогосподарства з низьким рівнем доходу до однієї із семи груп отримувачів та контрольної групи. Мінімальна грошова допомога отримувачів зменшувалася на конкретну суму на кожен долар, який вони заробляли, працюючи, в залежності від розміру родини.

Закінчення експерименту було викликано погіршенням економічної ситуації у країні та зміною уряду, який не захотів продовжувати інвестування, що на той момент перевищило 17 млн дол. Остаточного звіту про експеримент оприлюднено не було, але Інститут соціально-економічних досліджень розробив комп'ютерну базу даних про результати Mincome, залишивши аналіз академічним ініціативам, в рамках яких економісти Манітобського університету Дерек Хам та Уейн Сімпсон оцінили вплив базового доходу на пропозицію праці: робочий час знизився на 1% для чоловіків, 3% – для заміжніх жінок, 5% – для незаміжніх жінок, а вільний час використано на родину та освіту [7]. Евелін Фогет провела квазіекспериментальний аналіз, в якому порівняла результати здоров'я учасників експерименту з іншими мешканцями Манітоби і виявила зменшення відвідування лікарні (на 8,5%), випадків травматизму на роботі, сімейного насилля, кількості консультацій щодо психічних захворювань [6]. Констатовано отримання внаслідок базового доходу спектру медичних та соціальних благ, зокрема, довших відпусток по вагітності та пологах, кращих результатів навчання, харчування, фізичного та психічного здоров'я, меншого навантаження на інші соціальні програми.

З січня 2008 р. по грудень 2009 р. в громаді сіл Отживеро-Омітара Намібійською коаліцією з базових доходів був реалізований пілотний проект із виплатою основного доходу за рахунок пожертв німецької протестантської церкви, внесків німецького міністерства з питань співробітництва та індивідуальних внесків німецьких та намібійських громадян, часткові виплати за яким зберігалися до 2012 р.

Як результат експерименту констатовано зниження частки дітей, які недоїдають (з 42% у листопаді 2007 р. до 10% у листопаді 2008 р.), кількості людей з доходом нижче межі бідності (з 76% до 37%), збільшення відвідуваності школи (на 40%), падіння загального рівня злочинності (на 42%). Створення комітету, що займався фінансовою освітою мешканців для більш ефективного використання отриманих виплат, дозволило констатувати зростання соціальної активності громади [2]. За період пілоту дохід громади перевищив фактичну суму грантів, бо громадяни брали участь у більш продуктивній економічній діяльності, зокрема, у власному малому бізнесі (питома вага зайнятого населення старше 15 років збільшилася з 44% до 55%). Дохід місцевої лікарні

збільшився у 5 разів, оскільки пацієнти отримали змогу платити за візит, що дозволило розвиватися ринку медичних послуг. Базовий дохід сприяв створенню місцевого ринку за рахунок збільшення купівельної спроможності домогосподарств, скороченню їхніх боргів (з 1215 до 772 дол США), росту заощаджень. Введення базового доходу зменшило залежність жінок від чоловіків та загальний рівень злочинності, відбулася значна міграція у села, де проживали отримувачі виплат. Але вже у травні 2012 р. лідер громади Отживеро-Омітара Ернст Гарісеб заявив про відсутність розвитку та перспектив після експерименту. Наразі публічного доступу до результатів експерименту або подальших досліджень немає, але економісти вважають, що розширення пілоту на всю Намібію наразі неможливо з фінансових причин.

Програма базового доходу в Уганді випадковим чином припустила безпідприємницькі гранти 535 заявникам віком від 15 до 35 років для підвищення якості і вартості робочої сили.

Результати показали, що програма збільшила активи бізнесу на 57%, робочий час на 17% та заробіток на 38%. Багато учасників проекту заснували власні підприємства, створюючи можливості роботи для інших [12]. Але вже через 5 років після попереднього обстеження спостерігалися інші результати: у групі отримувачів у порівнянні із контрольною групою загальний дохід не був вищим, а заробіток став меншим на 4,6%. При цьому рівень володіння дорожчими та новими основними засобами зберігся, а рівень здоров'я дітей у таких родинах був кращим у порівнянні із контрольною групою. Як підкреслюють дослідники, грошова допомога не стала катапультою із бідності, але допомогла людям швидше врятуватися від жахливої нужденності [10].

З 2010 р. в Індії були організовані пілотні схеми, що охоплювали понад 6 тисяч осіб в Мадх'я-Прадеш і мали перевірити вплив базового доходу на умови життя, включаючи здоров'я, харчування, навчання в школі, роботу, виробництво, споживання, заощадження, статус жінки, а також становище соціально незахищених груп.

Найбільший з пілотів базувався на методології рандомізованого контролю: у випадковій вибірці з 8 сіл кожен чоловік, жінка та дитина отримували щомісячну індивідуальну грошову допомогу протягом 17 місяців, а в контрольній групі з 12 подібних сіл ніхто не отримував переказів. Для оцінки ефектів була розроблена серія оціночних опитувань, починаючи з базового перепису

домогосподарств у всіх 20 селах безпосередньо перед початком грошових виплат, проміжного опитування випадкової вибірки домогосподарств через дев'ять місяців, остаточного опитування ще через 12 місяців та опитування після закінчення пілотного дослідження [8].

Основні результати пілоту, узагальнені організаторами, представлені у табл. 2 і представляють собою значні покращення як в соціальному, так і в економічному аспектах життя.

Таблиця 2.

Результати експерименту із впровадження безумовного доходу у Мадх'я-Прадеш (Індія)

Сфера результатів	Сутність результатів
Фінансова грамотність	- відкриття банківських або кооперативних рахунків кожному реципієнту; - залучення до управління рахунками жінок; - збільшення безготівкових заощаджень
Житло	- покращення стану житла (ремонт, переоснащення, будівництво); - використання кращих джерел енергії для приготування їжі; - перехід на кращі джерела питної води
Харчування	- збільшення ваги дітей до встановленого ВОЗ рівня; - урізноманітнення раціону харчування за рахунок фруктів та овочів; - збільшення відсотку населення з достатнім рівнем харчування (з 50% на початку експерименту до 78% та 82% під час проміжного та фінального опитування відповідно)
Охорона здоров'я	- зменшення частоти захворювань, збільшення випадків регулярного лікування; - збільшення витрат на медичне лікування, розвиток державної медицини, залучення приватної; - зменшення рівня тривожності населення; - збільшення рівня імунізації; - збільшення кількості медичних страховок
Люди з інвалідністю	- покращення доступу до продуктів харчування та медичної допомоги; - зростання ролі людей з інвалідністю в сільському суспільстві; - зростання економічної активності людей з інвалідністю

Продовження табл. 2

Сфера результатів	Сутність результатів
Освіта	- збільшення відвідуваності школи дітьми, зокрема, за рахунок зменшення залучення дітей шкільного віку до праці; - зростання витрат на канцтовари, шкільне взуття та одяг, транспортних витрат; - підвищення якості освіти у державних школах, зростання можливостей навчання у приватних
Економічний розвиток	- збільшення робочого часу, продуктивності праці, доходності бізнесу; - розвиток власного господарства та малого бізнесу, зокрема, серед жінок-робітниць; - придбання інструментів та запасів для виробництва (швейні машини, худоба, насіння, добрива)
Заощадження	- значне скорочення заборгованості селян; - значне збільшення заощаджень; - підвищення ліквідності домогосподарств
Політичні наслідки	- зменшення реципієнтів інших соціальних програм; - зменшення претендентів на оплачувані соціальні роботи

Складено авторами за [8].

Цей пілотний проект мав позитивні соціальні наслідки через роки після його завершення: через чотири роки повністю або частково збереглися поліпшення щодо вирішення гендерної проблеми (зростання ролі жінок при прийнятті фінансових рішень у родині та збільшення кількості дівчат в освіті) та зміни загальної поведінки населення, але економічні показники погіршилися, а заборгованість селян повернулася на рівень до початку експерименту. Соціолог Сарат Давала стверджує, що базовий дохід має глибокий психологічний вплив і навіть коли надається на короткий період, залишає тривалий позитивний ефект через почуття економічної безпеки людей, що є найціннішим результатом експерименту [5].

Експеримент у Фінляндії розпочався у 2016 р. та тривав два роки. Державна соціальна агенція Kela вибрала 2000 безробітних громадян для виплати щомісячного гранту незалежно від інших умов. Уряд мав на меті вивчити поведінку людей на ринку праці в умовах базової фінансової підтримки.

Аналіз результатів експерименту триває, але оприлюднені попередні висновки за результатами телефонного опитування усіх учасників та 5000 осіб контрольної групи: учасники констатували зменшення проблем зі здоров'ям, зростання впевненості у майбутньому та можливості впливати на суспільні проблеми (на 8% зросло задоволення життям, на 6% – довіра до людей, на 21% – впевненість у своєму майбутньому, на 22% – віра у здатність впливати на суспільство, на 17% покращилося фізичне та психічне здоров'я, на 16% – концентрація, на 26% – фінансова безпека, стрес знизився на 17%, депресія – на 37%) [3]. У той же час експеримент мав дуже невелику цільову групу людей з усієї країни, що не дозволило оцінити вплив на громаду і реакцію ринку, а також не призвело до підвищення рівня оплачуваної зайнятості для учасників.

Таким чином, можна узагальнити досвід пілотів базового доходу:

1. Основною метою проведення експериментів було дослідження впливу безумовних виплат на зайнятість та боротьба з нужденністю. З цієї точки зору слід констатувати повну успішність пілотів. Основні доведені тези: безумовний дохід є дієвим інструментом подолання бідності, а наявність безумовних виплат не зменшує трудової активності реципієнтів. З іншого боку викликає занепокоєння залежність подальшої долі експериментів не від їх успішності чи навіть можливостей фінансування, а від політичної волі організаторів.

2. Фокусні групи з доходом на межі бідності та з молодого покоління отримувачів допомоги краще реагують на базовий дохід, ніж більш забезпечені та більш дорослі верстви населення. Дана теза ставить під питання доцільність застосування базового доходу у розвинених країнах, тим більше, що корелюється із такими результатами [4]: у квітні 2016 р. 64% з десяти тисяч опитаних громадян країн ЄС стверджували, що проголосували б за впровадження базового доходу на референдумі, а у червні 2016 р. на референдумі з цього питання у Швейцарії 76,9% виступили проти даної ініціативи.

3. Основними результатами пілотів є соціальні, що супроводжуються тимчасовими економічними покращеннями. Саме підвищення загального задоволення життям та вирішення соціальних проблем, зокрема, гендерної нерівності та залучення людей

з інвалідністю у суспільство, є значущими результатами, що залишаються на довгу перспективу.

4. Виходячи із умов та масштабів пілотів, пряма екстраполяція їх результатів на майбутнє неможлива, що викликає потребу застосування засобів чисельного моделювання та/або розширення експериментів. Такої ж думки дотримується Отто Лехто [9], який стверджує: безумовний базовий дохід є політично здійсненним та соціально бажаним, його результатами виступає економічна ефективність та соціальний добробут, а найбільшою проблемою є адміністрування.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна констатувати загальну успішність експериментів із впровадження часткового базового доходу лише щодо довгострокових соціальних результатів. Рішення економічних проблем можливе тільки на короткострокову перспективу і стосовно верств населення, які перебувають на межі бідності. Також зафіксована пряма залежність долі експериментів від політичної волі організаторів та необхідність залучення інструментів чисельного моделювання для екстраполяції результатів пілотних проєктів.

Ідентифікація факторів впливу для побудови чисельної моделі експерименту з впровадження базового доходу буде напрямом подальших досліджень.

1. Basic Income Earth Network (BIEN): official site. URL: <http://basicincome.org> (Last accessed: 01.02.2020).
2. BIG Coalition. Pilot Project. URL: http://www.bignam.org/BIG_pilot.html (Last accessed: 01.02.2020).
3. Coelho A. When a few drops of rain allow flowers to blossom: Finland's basic income experiment generates its preliminary results. URL: <https://basicincome.org/news/2019/02/when-a-few-drops-of-rain-allow-flowers-to-blossom-finlands-basic-income-experiment-generates-its-preliminary-results/> (Last accessed: 01.02.2020).
4. Europe: 64% of People in Favour of Basic Income, Poll Finds. URL: <http://basicincome.org/news/2016/05/europe-eu-poll-basic-income-support/> (Last accessed: 01.02.2020).
5. Follow-up to India UBI Pilot Finds Continued Improvement. URL: <https://basicincome.org/news/2017/11/follow-india-ubi-pilot-finds-continued-improvement/> (Last accessed: 01.02.2020).
6. Forget E. The Town with No Poverty - Using Health Administration Data to Revisit Outcomes of a Canadian Guaranteed Annual Income Field Experiment. URL: [http://nccdh.ca/images/uploads/](http://nccdh.ca/images/uploads/comments/forget-cea_(2).pdf)

- comments/forget-cea_(2).pdf (Last accessed: 01.02.2020). doi: <https://doi.org/10.3138/cpp.37.3.283>.
7. Hum D., Simpson W. A Guaranteed Annual Income? From Mincome to the Millennium. *Policy Options / Options Politique*. 2001. № 1. P. 78–82.
8. India: Basic Income Pilot Project releases an impressive list of findings. URL: <https://basicincome.org/news/2013/08/india-basic-income-pilot-project-releases-an-impressive-list-of-findings/> (Last accessed: 01.02.2020).
9. Lehto O. Basic income around the world the unexpected benefits of unconditional cash transfers. URL: <https://static1.squarespace.com/static/56edde762cd9413e151ac92/t/5a5f54ff53450ae87509190a/1516197120863/Universal+Basic+Income.pdf> (Last accessed: 01.02.2020).
10. Matthews D. Study: giving out cash in Uganda helped after 4 years. After 9 years, not so much. URL: <https://www.vox.com/2018/9/10/17827836/cash-basic-income-uganda-study-blattman-charity> (Last accessed: 01.02.2020).
11. Press release: The Prize in Economic Sciences 2019. URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/2019/press-release/> (Last accessed: 01.02.2020).
12. Uganda: Two-year basic income pilot set to launch in 2017. URL: <https://basicincome.org/news/2016/11/uganda-two-year-basic-income-pilot-set-to-launch-in-2017/> (Last accessed: 01.02.2020).
13. Widerquist K. The Basic Income Guarantee Experiments of the 1970s: a quick summary of results. URL: <https://basicincome.org/news/2017/12/basic-income-guarantee-experiments-1970s-quick-summary-results/> (Last accessed: 01.02.2020).
14. Гевлич І.Г., Гевлич Л.Л. Базовий дохід в контексті вирішення проблем соціального захисту населення України. *Економіка і організація управління*. 2016. № 2 (22). С. 141–149.
15. Гончарова С.Ю., Гончаров А.Б. Соціальна концепція гарантованого (базового) доходу населення. *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 138–142.
16. Длугопольський О.В., Длугопольська Т.І. Концепція безумовного базового доходу як альтернатива бісмарківській моделі держави добробуту: від теоретичних студій до експериментальних практик. *Економіка: реалії часу*. 2017. № 2(30). С. 32–46.
17. Зіскін О.С. Концепція безумовного базового доходу: підтримка та критика практичного впровадження. *Політикус*. 2019. Вип. 5. С. 10–14. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-5-10-14>.
18. Корчинська О.О. Безумовний базовий дохід як інструмент управління бідністю. *Інтелект XXI*. 2018. № 2. С. 98–101.
19. Новіков Д.О. Перспективи дослідження теорії «безумовного основного доходу» наукою трудового права. *Збірник наукових праць Хар-*

ківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. «Право». 2016. Вип. 25. С. 33–41.

20. Пищуліна О. Економічна модель «безумовного базового доходу»: нова соціальна альтернатива. URL: <http://razumkov.org.ua/statti/ekonomichna-model-bezumovnoho-bazovoho-dokhodu-nova-sotsialna-alternatyva> (дата звернення: 01.02.2020).
21. Тучак Т.В. Ідеально-гуманітарні ініціативи в державах загального добробуту. *Ефективна економіка*. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5311> (дата звернення: 01.02.2020).

References

1. Basic Income Earth Network (BIEN): official site. Retrieved from <http://basicincome.org>.
2. BIG Coalition. Pilot Project. (2019). Retrieved from http://www.bignam.org/BIG_pilot.html.
3. Coelho, A. (2019). When a few drops of rain allow flowers to blossom: Finland's basic income experiment generates its preliminary results. Retrieved from <https://basicincome.org/news/2019/02/when-a-few-drops-of-rain-allow-flowers-to-blossom-finlands-basic-income-experiment-generates-its-preliminary-results/>.
4. Europe: 64% of People in Favour of Basic Income, Poll Finds. (2016). Retrieved from <http://basicincome.org/news/2016/05/europe-eu-poll-basic-income-support/>.
5. Follow-up to India UBI Pilot Finds Continued Improvement. (2017). Retrieved from <https://basicincome.org/news/2017/11/follow-india-ubi-pilot-finds-continued-improvement/>.
6. Forget, E.L. (2011). The Town with No Poverty - Using Health Administration Data to Revisit Outcomes of a Canadian Guaranteed Annual Income Field Experiment. Retrieved from [http://nccdh.ca/images/uploads/comments/forget-cea_\(2\).pdf](http://nccdh.ca/images/uploads/comments/forget-cea_(2).pdf). doi: <https://doi.org/10.3138/cpp.37.3.283>.
7. Hum, D., Simpson, W. (2001). A Guaranteed Annual Income? From Mincome to the Millennium. *Policy Options/Options Politique*, 1, 78-82.
8. India: Basic Income Pilot Project releases an impressive list of findings. (2013). Retrieved from <https://basicincome.org/news/2013/08/india-basic-income-pilot-project-releases-an-impressive-list-of-findings/>.
9. Lehto, O. (2018). Basic income around the world the unexpected benefits of unconditional cash transfers. Retrieved from <https://static1.squarespace.com/static/56eddde762cd9413e151ac92/t/5a5f54ff53450ae87509190a/1516197120863/Universal+Basic+Income.pdf>.

10. Matthews, D. (2018). Study: giving out cash in Uganda helped after 4 years. After 9 years, not so much. Retrieved from <https://www.vox.com/2018/9/10/17827836/cash-basic-income-uganda-study-blattman-charity>.
11. Press release: The Prize in Economic Sciences 2019. (2019). Retrieved from <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/2019/press-release>.
12. Uganda: Two-year basic income pilot set to launch in 2017. (2017). Retrieved from <https://basicincome.org/news/2016/11/uganda-two-year-basic-income-pilot-set-to-launch-in-2017/>.
13. Widerquist, K. (2017) The Basic Income Guarantee Experiments of the 1970s: a quick summary of results. Retrieved from <https://basicincome.org/news/2017/12/basic-income-guarantee-experiments-1970s-quick-summary-results/>.
14. Gevlych, I.G., Gevlych, L.L. (2016). Basic income in solving the problem of social protection in Ukraine. *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya - Economics and organization of management*, 2 (22), 141-149 [in Ukrainian].
15. Honcharova, S.Yu., Honcharov, A.B. (2016). Social concept of guaranteed (basic) income of the population. *Biznes Inform - Business Inform*, 4, 138-142 [in Ukrainian].
16. Dluhopolskyi, O.V., Dluhopolska, T.I. (2017). The concept of unconditional basic income as an alternative to the Bismarck model of the welfare state: from theoretical studies to experimental practices. *Ekonomika: realii chasu - Economy: the realities of time*, 2 (30), 32-46 [in Ukrainian].
17. Ziskin, O.S. (2019). The concept of unconditional basic income: support and critique of practical implementation. *Politykus - Scientific Politicus*, 5, 10-14. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-5-10-14> [in Ukrainian].
18. Korchynska, O.O. (2018). Unconditional basic income as a tool for poverty management. *Intelekt XXI - Intellect XXI*, 2, 98-101 [in Ukrainian].
19. Novikov, D.O. (2016). Prospects for the study of the theory of "unconditional basic income" by the science of labor law. *Zbirnik naukovih prac' harkivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo univesitetu imeni G.S. Skovorodi. Pravo - Collection of scientific works of Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda. Pravo*, 25, 33-41 [in Ukrainian].
20. Pyschulina, O. (2016). The economic model of "unconditional basic income": a new social alternative. Retrieved from <http://razumkov.org.ua/statti/ekonomichna-model-bezumovnoho-bazovoho-dokhodu-nova-sotsialna-alternatyva> [in Ukrainian].
21. Tuchak, T.V. (2016). Ideal humanitarian initiatives in the welfare states. *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, 12. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5311> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 17 лютого 2020 р.